

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 306/2020-74

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou SODOMA VULGAN, spol. s r. o., Kominárska 2, 4, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Marián Vulgan, a sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Matej Kukura, PhD., proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 371/1997 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 371/1997 **b o l i p o r u š e n é** základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s jeho základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 371/1997 **b o l i p o r u š e n é** základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
3. [REDACTED] a [REDACTED] **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume každému po **9 000 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Bratislava II **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi [REDACTED] trovy konania **450,29 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Bratislava II je **povinný** nahradiť sťažovateľke [REDAKOVANÉ] trovy konania **450,29 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti ústavným sťažnosťami **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ“) ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 20. mája 2020 namietal porušenie základného práva súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 371/1997 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka“, spolu ďalej aj „sťažovatelia“) ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 8. júna 2020 namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

3. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 306/2020 zo 17. júna 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu. Uznesením č. k. II. ÚS 280/2020 z 23. júna ústavný súd prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

4. S prihliadnutím na obsah ústavných sťažností (takmer identický obsah aj formu) a z tohto obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť uvedených ústavných sťažností plénum ústavného súdu uznesením č. k. PLs. ÚS 38/2020-8 z 24. júna 2020 rozhodlo v záujme hospodárnosti konania podľa § 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 166 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a čl. II bodom 10 rozvrhu práce o spojení vecí ústavných sťažností sťažovateľov na spoločné konanie.

5. Podstatou oboch ústavných sťažností je námietka, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní dochádza k zbytočným prietahom, pričom celková dĺžka konania takmer 23 rokov nie je akceptovateľná. Opíšu chronologický priebeh napadnutého konania, sťažovatelia uviedli, že žalobca sa žalobou doručенou okresnému súdu 19. októbra 1997 domáhal na sťažovateľoch (ako žalovaných v 1. a 2. rade, pozn.), aby súd vyslovil súhlas s návrhom na výpoveď nájmu bytu

z dôvodov podľa § 711 ods. 1 písm. c), d) a j) poslednej vety Občianskeho zákonníka. Sťažovatelia uviedli, že napadnuté konanie bolo od 7. júna 2002 do 2. februára 2007 prerušené z dôvodu prebiehajúceho iného súvisiaceho konania vedeného okresným súdom vo veci určenia neplatnosti kúpnej zmluvy. Následne po ukončení súvisiaceho súdneho sporu žalobca adresoval okresnému súdu výzvu na pokračovanie v prerušenom napadnutom konaní, avšak okresný súd uskutočnil pojednávanie až v roku 2008. Od roku 2008 do roku 2018 bola vec prejednaná na troch pojednávaniach. Sťažovatelia uviedli, že ani samotné prerušenie napadnutého konania (hoci bolo neúmerne dlhé) nemôže byť ospravedlňujúcim dôvodom na celkovú dĺžku súdneho sporu, ktorý stále nie je právoplatne skončený.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Podľa sťažovateľov napadnuté konanie bolo poznačené po celú dobu trvania súdneho sporu zbytočnými prietahmi, keď konajúci súd vo veci uskutočnil len päť pojednávaní. Sťažovatelia zdôraznili, že okresnému súdu trvalo takmer 23 rokov, kým vo veci meritorne rozhodol, čo podľa ich názoru predstavuje bezprecedentné prietahy a ide o prípad faktického odňatia spravodlivosti. Okresný súd po vyhlásení rozsudku č. k. 14 C 371/1997-964 z 23. februára 2018 bol naďalej nečinný, keďže do času podania ústavných sťažností sťažovateľmi (20. mája 2020 a 8. júna 2020) nebola vec predložená na rozhodnutie o odvolaní príslušnému Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“). Sťažovatelia zhodne žiadajú, aby ústavný súd po prijatí ústavných sťažností na ďalšie konanie rozhodol nálezom, že boli porušené nimi namietané základné práva, a prikáže okresnému súdu v napadnutom konaní konať. Súčasne sa sťažovatelia domáhajú priznania finančného zadosťučinenia v sume 23 000 eur pre každého z nich a náhrady trov konania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu

7. Okresný súd vo svojom vyjadrení č. k. Spr/59/2020 zo 4. augusta 2020, súčasťou ktorého bol aj chronologický prehľad procesných úkonov, uviedol, že v napadnutom konaní po podaní žaloby 29. novembra 1997 postupoval súd plynule. Napadnuté konanie bolo prerušené v období od 8. júla 2002 do marca 2007 a následne od 23. októbra 2009 do júla 2014. Okresný súd vo veci nariaďoval termíny pojednávaní, ktoré však boli viackrát zrušené z dôvodov na strane účastníkov sporu. Súd rozhodoval aj o rôznych procesných návrhoch a procesne vykonával úkony spojené s opravnými prostriedkami účastníkov, v dôsledku čoho bol spis opakovane predkladaný odvolaciemu súdu, čo taktiež predĺžilo konanie. Okresný súd uviedol, že vo svojom postupe zistil dve obdobia nečinnosti, a to od 13. januára 1999 do 28. marca 2001, keď bol návrh na zmenu petitu doručovaný protistrane na vyjadrenie, a od 18. novembra 2008 do 18. augusta 2009, keď bol stanovený termín pojednávania na 23. október 2009. Ďalej okresný súd poukázal aj na skutočnosť, že prejednávaná vec bola z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti zákonnej sudkyne od 14. decembra 2015 náhodným výberom prerozdelená a pridelená na vybavenie zastupujúcemu sudcovi v zmysle Dodatku č. 1 k Rozvrhu práce na rok 2016. Práceneschopnosť trvala do 11. januára 2017, keď boli

spisy vrátené v zmysle Dodatku č. 1 k Rozvrhu práce na rok 2017 zákonnej sudkyňi. Rozsudok bol v predmetnej veci vyhlásený 23. februára 2018 a v súčasnej dobe vo veci koná odvolací súd.

III.2. Replika sťažovateľov

8. Sťažovateľ vo svojej replike v podstatnej časti opísal priebeh napadnutého konania, upriamujúc pozornosť na konkrétne skutkové okolnosti, ktoré viedli k samotnému začatiu súdneho sporu. Zdôraznil, že konajúci súd v priebehu konania vyhovel opakovaným návrhom žalobcu na zmenu petitu pôvodnej žaloby (špecifikácia dôvodu výpovede z nájmu tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom výpovede) a postupoval tak v rozpore so zákonom. Ďalej poukázal na to, že spolu so svojou manželkou (sťažovateľka, pozn.) sú žalovanými v ďalších konaniach (žaloby o zaplatenie nájmu, vydanie bezdôvodného obohatenia, zaplatenie skladného), ktoré nadväzujú na napadnuté konanie (jeho predmet) a výsledky ktorých majú negatívny dopad na oboch sťažovateľov. V dôsledku neskorého rozhodnutia okresného súdu v napadnutom konaní sa kumulovali ďalšie súdne spory (s identickými stranami sporu a uplatnenými nárokmi), čo viedlo podľa sťažovateľa k nezákonnej strate jeho obydľia v roku 2007 a následne v roku 2010 aj k rozpadu jeho manželstva. Sťažovateľ zároveň poukázal na to, že zdĺhavosť v postupe a rozhodovaní okresného súdu spôsobila, že v ostatných súdnych sporoch dochádza k navyšovaniu úrokov z dlžného nájomného, pričom dĺžka konania 23 rokov v dôsledku nečinnosti okresného súdu napĺňa znaky odňatia spravodlivosti.

9. Sťažovateľka na výzvu ústavného súdu v určenej lehote nereagovala a nevyužila tak možnosť vyjadriť sa k stanovisku okresného súdu formou repliky.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru

10. Podstata námietok oboch sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov spočíva v konštatovaní nečinnosti okresného súdu s dôrazom na skutočnosť, že v čase podania ústavnej sťažnosti v napadnutom konaní nebolo právoplatne rozhodnuté ani po 23 rokoch od podania žaloby.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaného práva vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou

judikatúrou (III.ÚS 111/02, IV.ÚS74/02, III.ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

13. V konkrétnom posudzovanom prípade sťažovateľov ústavný súd nepostupoval podľa uvedených kritérií, a to vzhľadom na extrémnu dĺžku konania 23 rokov s absenciou právoplatného rozhodnutia vo veci, pretože ani právne či skutkovo náročnejší spor nesmie trvať v právnom štáte takúto dlhú dobu, lebo dôveryhodnosť justície tak trpí zásadným spôsobom. Takéto extrémne dlhé konanie zo strany všeobecného súdu *prima facie* odôvodňuje vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a rovnako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vo vzťahu k strane, ktorá je subjektom takéhoto konania.

14. Ústavný súd nemohol opomenúť skutočnosť, že sťažovatelia podali svoje ústavné sťažnosti po tom, čo bolo vo veci meritórne rozhodnuté rozsudkom č. k. 14 C 371/1997-964 z 23. februára 2018 (ústavné sťažnosti boli doručené ústavnému súdu 20. mája 2020 a 8. júna 2020), zdôrazňujúc opätovne existenciu prietahov v postupe okresného súdu po podaní odvolania (13. marca 2018 a 28. marca 2018), keďže vec v čase podania ústavných sťažností nebola predložená nadriadenému súdu.

14.1 V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že súd prvej inštancie po podaní odvolania stranou sporu postupuje v súlade s požiadavkou formulovanou v ustanovení § 372 a § 374 CSP. Posledné vyjadrenie sťažovateľa bolo okresnému súdu doručené 19. októbra 2019, pričom okresný súd plynule pristúpil k jeho doručovaniu ostatným stranám sporu (9. januára 2020), ktoré bolo u žalovanej v 2. rade neúspešné a vyžiadalo si opätovne preverovanie pobytu (9. júna 2020). Súdny spis bol nadriadenému súdu na rozhodnutie o odvolaní predložený 12. júna 2020, teda bezprostredne po doručení ústavných sťažností sťažovateľov ústavnému súdu. Aktuálne tak vo veci koná krajský súd (konanie vedené pod sp. zn. 16 Co 83/2020, pozn.). Keďže námietka sťažovateľov týkajúca sa porušenia ich základných práv (bod 1 a 2 odôvodnenia tohto nálezu) nesmeruje voči postupu súdu druhej inštancie a nie je formulovaná vo vzťahu k napadnutému konaniu ako celku tak, ako to vyžaduje platná judikatúra ESLP, ústavný súd nemohol podrobiť bližšiemu prieskumu postup súdu pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľov, ktoré dosiaľ trvá jeden rok.

15. V súvislosti s námietkou sťažovateľov poukazujúcou na nečinnosť okresného súdu po podaní opravného prostriedku sporovými stranami, ako aj na celkovú dĺžku konania bez právoplatného rozhodnutia vo veci ústavný súd poukazuje na konštantnú judikatúru ESLP, podľa ktorej sťažovateľovi nemôže byť vytýkané uplatnenie procesných prostriedkov (riadne a mimoriadne opravné prostriedky, námietka zaujatosti, zmena právneho zástupcu, návrhy na dokazovanie a pod.), ktoré mu na ochranu jeho práv poskytujú vnútroštátny právny poriadok. Nemožno však pričítať štátu zodpovednosť za prietahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (k tomu pozri rozsudok ESLP č. 52859/99 z 25. 5. 2004 Dostál proti Českej republike, § 220).

16. Možno tak uzavrieť, že celková extrémna dĺžka trvania súdneho sporu na súde prvej inštancie výrazne vybočila z rámca požiadavky dosiahnutia konečného rozhodnutia vo veci v primeranej lehote a že ničím neospravedlňujúcim liknavým postupom okresného súdu v napadnutom konaní

došlo k neprimeraným priet'ahom, čím bolo nesporne zasiahnuté do ústavne zaručeného práva oboch s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

17. Ústavný súd v súvislosti s námietkou s'ťažovateľa o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru uvádza, že časový horizont toho, kedy sa účastníkovi konania dostáva konečného rozhodnutia vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou meradla celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa oslabuje kredibilita štátnej moci a špecificky moci súdnej. V súlade s judikatúrou ústavného súdu (III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) v prípadoch extrémnych priet'ahov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07). Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou pre fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu. Ignorovanie týchto princípov konajúcim súdom malo za následok porušenie práva na *fair proces* (čl. 46 ods. 1 ústavy) v jeho časovej dimenzii a aj preto ústavný súd deklaroval porušenie základného práva s'ťažovateľa na súdnu ochranu postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

18. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ku ktorému malo dôjsť doterajšou extrémnou dĺžkou napadnutého konania, ústavný súd poznamenáva, že v systematike ústavy sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť a plynulosť súdneho konania obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu z týchto dôvodov však napriek tomu môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné priet'ahy (v konkrétnom prípade spôsobené nečinnosťou), ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmetu konania, teda toho, čo je pre s'ťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti – *denegatio iustitiae* (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

19. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

20. Priet'ahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším priet'ahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý priet'ah odstrániť nemožno,

možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

21. Hoci ústavný súd rozhodol, že sťažovateľmi namietané základné právo podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods.1 dohovoru postupom okresného súdu boli porušené (bod 1 výroku nálezu), ústavný súd vo výroku tohto nálezu v tomto štádiu konania neformuloval príkaz konať bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy). Reflektoval tak na skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavných sťažnostiach sa napadnuté konanie presunulo do fázy rozhodovania o podanom odvolaní sťažovateľov na krajský súd (k tomu pozri bod 14.1 odôvodnenia tohto nálezu), a teda okresný súd vykonal v rámci svojej dispozície všetky kroky smerujúce k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov. Ústavný súd preto v danej časti ústavným sťažnostiam sťažovateľov nevyhovel (bod 6 výroku tohto nálezu).

22. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

23. Prihliadajúc na petit ústavných sťažností, ústavný súd konštatuje, že každý zo sťažovateľov si uplatnil primerané finančné zadosťučinenie v sume 23 000 eur, ktoré síce žiadnym konkrétnym spôsobom neodôvodnil, keď uviedol len rozsah požadovaného zadosťučinenia, ktoré má byť podľa každého z nich priznané z dôvodu existencie zbytočných prietáhov v napadnutom konaní.

24. Právo sťažovateľov na poskytnutie primeraného finančného zadosťučinenia nie je právom absolútnym. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia je fakultatívne a nenahrádza uspokojenie nárokov uplatnených v konaní, v ktorom bolo zistené porušenie práva podľa čl. 48 ods.2 ústavy (I. ÚS 55/02). Vzhľadom na charakter inštitútu primeraného finančného zadosťučinenia, ktorý je prostriedkom sekundárnej kompenzácie v konaní pred ústavným súdom a hoci sa sťažovateľmi formulovaná požiadavka na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v dôsledku existencie zbytočných prietáhov v postupe okresného súdu javí skôr ako prostriedok požadovanej reparácie za ich konečný neúspech v napadnutom konaní (ako žalovaných v súdnom spore) smerujúci k zmierneniu negatívneho dopadu nepriaznivého súdneho rozhodnutia, s ohľadom na extrémnu dĺžku konania na okresnom súde trvajúcu od roku 1997 nebolo možné túto ich požiadavku ignorovať.

25. Keďže cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04), ústavný súd, vychádzajúc zo záveru o odňatí spravodlivosti okresným súdom v napadnutom konaní z dôvodu extrémnych prietáhov, s poukazom na judikatúru ESLP v obdobných veciach (rozsudky ESLP vo veci Martin Castro a iní proti Portugalsku z 10. 6. 2008, vo veci Engelhardt proti Slovenskej republike z 31. 8. 2018, séria rozsudkov vo veciach Apicella, Cocchiarella, Ernestina Zullo, Guiseppe Mostacciuolo č. 1, Guiseppe Mostacciuolo č. 2, Giuseppina a Orestina Procaccini, Musci a Riccardi Pizzati proti Taliansku z 10. 11. 2004), ale taktiež aj na judikatúru vlastnú (I. ÚS 17/2011, III. ÚS 85/2019, III. ÚS 119/2019, III. ÚS 36/2020) priznal sťažovateľom v celkovej sume 9 000 eur pre každého z nich (bod 3 výroku nálezu) za obdobie nečinnosti (t. j. okrem obdobia, kedy bolo konanie prerušené).

26. Nad rámec veci však ústavný súd považuje za potrebné dodať, že obe ústavné sťažnosti sťažovateľov boli podané po vydaní meritórneho rozhodnutia okresného súdu (rozsudok č. k. 14 C 371/1997-964 z 23. februára 2018), pričom sťažovatelia nepovažovali za potrebné brániť sa v tomto smere skôr počas viac ako dvadsiatich rokov prebiehajúceho sporu. Bez ohľadu na to, že dĺžka napadnutého konania extrémne vybočila z ústavne akceptovateľného rámca, v širšom kontexte posúdenia priebehu napadnutého konania ústavný súd uvádza, že sťažovatelia mali dostatočný časový priestor na to, aby sa pokúsili o nápravu stavu spočívajúceho v zbytočných prietľahoch v činnosti okresného súdu a mohli tak aktívne pristúpiť k hájeniu svojich práv skôr než v čase, ako po vyhlásení rozsudku súdom prvej inštancie, to všetko v súlade so zásadou „*vigilantibus iura scripta sunt*“. Podanie ústavnej sťažnosti po meritórnom rozhodnutí súdu prvej inštancie (ktoré nenadobudlo právoplatnosť vzhľadom na sťažovateľmi podané odvolanie), namietajúc prietľahy v postupe okresného súdu v čase, keď tento uskutočňoval procesné úkony smerujúce k predloženiu spisu nadriadenému súdu a reagoval tak na procesnú aktivitu sťažovateľov (vyjadrenie sťažovateľa bolo okresnému súdu doručené 19. októbra 2019, pozn.), vykazujú znaky účelového podania v snahe zmierniť nepriaznivý dopad výsledku súdneho sporu na sťažovateľov. Je nesporným faktom, že dĺžka súdneho konania na súde prvej inštancie bola zjavne neprimeraná, avšak pasivita oboch sťažovateľov, ktorí ani raz nepožiadali o nariadenie pojednávania alebo iným spôsobom neprejavili záujem o urýchlenie postupu konajúceho súdu (aj s ohľadom na predmet konania), vzbudzuje dojem, že im zdĺhavosť v rozhodovaní sporu po celú dobu neprekážala. Proti sťažovateľom je pritom na Okresnom súde Bratislava II (i na Okresnom súde Bratislava III) vedených viacero sporov v súvislosti s ich stratou bytu a jeho užívaním, prietľahy v ktorých sú opakované i predmetom ústavných sťažností (napr. konania vo veciach II. ÚS 277/2020, III. ÚS 187/2020, IV. ÚS 319/2020, IV. ÚS 335/2020), takže uplatňovanie si nárokov riadne a včas im nie je neznáme.

VI.

Trovy konania

27. Sťažovatelia v petite svojich ústavných sťažností žiadali priznať náhradu trov svojho právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

28. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) v celkovej sume 450,29 eur. Podľa § 11 ods. 3 a § 13a písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) mu priznal náhradu trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 177,00 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,62 eur, teda spolu 375,24 eur. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, ktorej je právny zástupca sťažovateľa platiteľom. Náhradu za ďalší úkon právnej služby – repliku sťažovateľa z 9. septembra 2020 ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože obsah uvedeného podania nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci. Suma trov konania predstavuje celkom 450,29 eur.

29. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) v celkovej výške 450,29 eur. Podľa § 11 ods. 3 a § 13a písm. a) a c) vyhlášky jej priznal náhradu trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 177,00 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,62 eur, teda spolu 375,24 eur. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže ktorej je právny zástupca sťažovateľky platiteľom. Suma trov konania predstavuje celkom 450,29 eur.

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnym zástupcom sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeným v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 4. augusta 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu